

सन २०२०-२१ मध्ये बिरसा मुंडा कृषि क्रांती
आदिवासी उपयोजना (क्षेत्रांतर्गत व क्षेत्राबाहेरील)
अंमलबजावणी करण्यास उर्वरित निधीस
प्रशासकिय मान्यता देणेबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०२०/प्र.क्र.१००/३अ,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १२ फेब्रुवारी, २०२१

वाचा:

१. कृषि व पदुम विभागाचा शासन निर्णय क्र. आऊयो-२४१६/प्र.क्र.१७७/४-अ, दि. ९.८.२०१७
२. कृषि व पदुम विभाग, शासन पत्र क्र. सूंसियो-२११७/प्र.क्र.२२७/४अ, दि. १८.०९.२०१७
३. कृषि व पदुम विभागाचा शासन निर्णय क्र. आऊयो-२४१७/प्र.क्र.१२७/३-अ, दि. ३०.१२.२०१७
४. कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण -२०१९/प्र.क्र.९०/३अ, दि. २३.०७.२०१९
५. वित्त विभाग, शासन निर्णय क्र. अर्थसं-२०२०/प्र.क्र.६५/अर्थ-३, दि. ०४.०५.२०२०
६. वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०२०/प्र.क्र.६४/अर्थ-३, दि. १०.११.२०२०
७. कृषि व पदुम विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण -२०२०/प्र.क्र.१००/३अ, दि. ०४.०९.२०२०
८. कृषि व पदुम विभाग, शासन शुध्दीपत्रक क्र. संकीर्ण -२०२०/प्र.क्र.१००/३अ, दि. २५.०९.२०२०
९. आयुक्त (कृषि) यांचे पत्र क्र.वि.प्र-७/बिमुकृक्रायो/शा.नि./२०-२१/र-२८३/२०२०/
दि. ०४/०१/२०२१

प्रस्तावना:-

राज्यातील अनुसूचित जमातीतील शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नात वाढ करून त्यांचे जीवनमान उंचावण्यासाठी तसेच त्यांना स्वयंपूर्ण करण्यासाठी आवश्यक बाबी विचारात घेऊन संदर्भाधीन दि. ९ ऑगस्ट, २०१७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये आदिवासी उपयोजना सुधारित करण्यात आली आहे. संदर्भाधीन दि. ३० डिसेंबर, २०१७ च्या शासन निर्णयान्वये प्रस्तुत आदिवासी उपयोजना सुधारित करून बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना (क्षेत्रांतर्गत व क्षेत्राबाहेरील) राज्यात राबविण्यात येत आहे. या योजनेंतर्गत रु. १.५० लाख मर्यादेपर्यंत वार्षिक उत्पन्न असणाऱ्या अनुसूचित जमाती प्रवर्गाच्या शेतकऱ्यांना “नवीन विहीर खोदणे, जुनी विहीर दुरुस्ती, इनवेल बोअरिंग, वीज जोडणी आकार, पंप संच, पिव्हीसी/एचडीपीई पाईप, शेत तळ्यांचे प्लास्टीक अस्तरीकरण, परस बाग, सूक्ष्म सिंचन संच” या बाबींसाठी अनुदान देण्यात येते.

सन २०२०-२१ मध्ये बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना राबविण्यासाठी वित्त विभागाच्या दि. १०/११/२०२० रोजीच्या शासन परिपत्रकानुसार १०० टक्के निधी उपलब्ध करून देण्याची विनंती संदर्भित दि. ०४/०१/२०२१ च्या पत्रान्वये आयुक्त (कृषि) यांनी केली आहे. सदर योजना राबविण्यासाठी आदिवासी विकास विभागाकडून संबंधित जिल्हा परिषदेला निधी उपलब्ध करून दिला जातो. सन २०२०-२१ या चालू आर्थिक वर्षासाठी बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना राबविण्याकरिता सन २०२०-२१ या वर्षात एकूण रु. ११६.०९ कोटी इतका निधी अर्थसंकल्पीत करण्यात आला आहे. तथापि कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर वित्त विभागाच्या दि. ४/५/२०२० च्या शासन निर्णयास अनुसरून उपरोक्त निधीच्या ३३ टक्के म्हणजे रु. ३८.३१ कोटी निधीस दि. ०४/०९/२०२० च्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकिय मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे.

आता सन २०२०-२१ मध्ये बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना राबविण्यासाठी वित्त विभागाच्या दि १०/११/२०२० रोजीच्या शासन परिपत्रकानुसार १०० टक्के निधी उपलब्ध करून देण्याची विनंती आयुक्त (कृषि) यांनी केली आहे. त्यास अनुसरून उर्वरित रु.७७.७८ कोटी निधीस प्रशासकिय मान्यता प्रदान करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

सद्यस्थितीत कोविड-१९ पॅनडॅमिक च्या पार्श्वभूमिवर वित्त विभागाने दि. १६ एप्रिल २०२० च्या परिपत्रकान्वये सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षात प्रशासकिय विभाग स्तरावर विशिष्ट उद्दिष्टांतर्गतच निधी वितरित करण्याचे अधिकार दिलेले आहेत. सदर योजनेकरीता ३१-सहाय्यक अनुदाने वेतनेतर आणि ३३-अर्थसहाय्य या उद्दिष्टांखाली निधी अर्थसंकल्पित आहे.

सदर उपलब्ध होणाऱ्या निधीतून राबवावयाच्या योजनांचा प्राधान्य क्रम निश्चित करण्याचे अधिकार संबंधित जिल्हा नियोजन समितीस आहे. चालू वर्षासाठी सदर निधीच्या मर्यादेत योजनेंतर्गत लाभार्थ्यांची निवड करून योजनेंतर्गत कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीस प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती, त्याबाबत शासनाने पुढील निर्णय घेतला आहे -

शासन निर्णय:

१. सन २०२०-२१ मध्ये अनुसूचित जमातीतील शेतकऱ्यांसाठी बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजनेंतर्गत (क्षेत्रांतर्गत व क्षेत्राबाहेरील), क्षेत्राबाहेरील उपयोजनेसाठी रु. रु २६.३३/- कोटी (रु. सव्वीस कोटी तेहतीस लक्ष फक्त) आणि क्षेत्रांतर्गत उपयोजनेसाठी रु.५१.४४ /- कोटी (रु.एकावन कोटी चौरेचाळीस लक्ष फक्त) याप्रमाणे एकूण रु. ७७.७८ /-कोटी (रु. सत्याहत्तर कोटी अठ्यात्तर लक्ष फक्त) निधी मंजूरीस प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.
२. या योजनेकरीता आदिवासी विकास विभागामार्फत संबंधित जिल्हा परिषदांना निधी वितरीत करण्यात येईल आणि योजनेच्या अंमलबजावणीस वित्तीय मान्यता संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी यांचेकडून देण्यात यावी.
३. योजनेसाठी चालू वर्षी मंजूर केलेल्या अर्थसंकल्पीय तरतुदीच्या मर्यादेत तसेच कोविड-१९ च्या पार्श्वभूमिवर जिल्हास्तरावर योजनेची अंमलबजावणी करावी. योजनेंतर्गत चालू वर्षी जिल्हानिहाय मंजूर केलेल्या तरतुदींचा तपशील सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट “अ” व परिशिष्ट “ब” येथे नमूद असून सदर योजनेचा निधी चालू वर्षी संबंधित लेखाशिर्षाखाली अर्थसंकल्पित करण्यात आलेल्या तरतुदीतून भागविण्यात यावा.
४. योजनेंतर्गत बाबींच्या अनुज्ञेय अनुदानाची रक्कम लाभार्थ्यांच्या आधार संलग्न बँक खात्यावर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने वर्ग करावी.
५. सदर योजनेची जिल्हा परिषदेमार्फत अभिकरण योजना म्हणून अंमलबजावणी करण्यात यावी . त्याकरिता जिल्हा परिषदेकडील कृषि विभाग व राज्य शासनाच्या कृषि विभागाच्या समन्वयाने अंमलबजावणी करण्याच्या दृष्टीने आयुक्त (कृषि) यांनी क्षेत्रीय यंत्रणांना सविस्तर सूचना निर्गमित कराव्यात त्यामध्ये, योजनेंतर्गत प्रत्येक बाबीच्या अंमलबजावणीची कालमर्यादा विहित करावी.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०२१२१८२७५१२६०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अशोक आत्राम)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

१. सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. प्रधान सचिव (आदिवासी विकास) यांचे स्वीय सहायक, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य पुणे.
४. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक,
५. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (१० प्रतीसह)
६. संचालक (फलोत्पादन), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य,
७. सर्व जिल्हाधिकारी व सदस्य सचिव, जिल्हा नियोजन विकास मंडळ,
८. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद व आदिवासी उप आयुक्त
९. सर्व विभागीय कृषि सह संचालक
१०. अतिरिक्त आयुक्त, आदिवासी विकास विभाग, नाशिक/नागपूर/ठाणे/अमरावती,
११. सर्व आदिवासी विकास उपआयुक्त,
१२. सर्व जिल्हाधिकारी व सदस्य सचिव, जिल्हा नियोजन विकास मंडळ,
१३. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद व आदिवासी उप आयुक्त,
१४. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी
१५. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,
१६. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
१७. व्यवस्थापकीय संचालक, महाबीज, अकोला,
१८. सर्व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
१९. महासंचालक माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई.
२०. महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर
२१. महालेखापाल महाराष्ट्र (लेखा परिक्षा) मुंबई/नागपूर
२२. वित्त विभाग (कार्यासन -व्यय १/अर्थसंकल्प १३) , मंत्रालय, मुंबई -३२
२३. नियोजन विभाग, मंत्रालय मुंबई - ३२
२४. निवड नस्ती.

परिशिष्ट - अ

(कृषि व पदुम विभाग शा. नि.क्र. संकीर्ण २०२०/प्र.क्र.१००/३-अ, दि.१२ फेब्रुवारी, २०२१ सोबतचे विवरणपत्र)
बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना-क्षेत्राबाहेरील कार्यक्रमासाठी जिल्हानिहाय वार्षिक लक्षांक
(रु. हजारात)

मागणी क्र - टी ९			
२२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागासवर्ग व			
७९६, जनजाती क्षेत्र उपयोजना			
३३-जिल्हा योजना			
Sub scheme : TD०३०००१ - Distribution of inputs for farms regional improved tools and equipment's plan (otsp) (बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना क्षेत्राबाहेरील)			
अ.क्र.	बाब	जिल्हा	रक्कम
१	३३	अहमदनगर	१००५०
२	३३	अकोला	६७००
३	३३	अमरावती	३६८५
४	३३	औरंगाबाद	२०३४३.८८
५	३३	बीड	२६२१.०४
६	३३	भंडारा	३३५०
७	३३	बुलढाणा	११०५५
८	३३	चंद्रपुर	१९५२९.१६
९	३३	धुळे	६००६.५५
१०	३३	गडचिरोली	३३५०
११	३३	हिंगोली	१४७४०
१२	३३	जळगाव	१०७२०
१३	३३	जालना	४९४७.९५
१४	३३	कोल्हापूर	१३४०
१५	३३	लातूर	८६८१.९९
१६	३३	नागपूर	२६८००
१७	३३	नांदेड	३३५००
१८	३३	नंदुरबार	७३७
१९	३३	नाशिक	१३४००
२०	३३	उस्मानाबाद	३३५०
२१	३३	परभणी	२४४९.५२
२२	३३	पुणे	३३५०
२३	३३	रायगड	४०२०
२४	३३	सांगली	२०१

२५	३३	सातारा	१३४०
२६	३३	सोलापूर	३३५०
२७	३३	ठाणे	४१५४
२८	३३	वर्धा	२३४५०
२९	३३	वाशिम	६७००
३०	३३	यवतमाळ	८७५०.२
३१	३१	पालघर	६७०
एकूण			२६३३४१.४९

परिशिष्ट-ब

(कृषि व पदुम विभाग शा.नि.क्र.संकीर्ण २०२०/प्र.क्र.१००/३-अ, दि.१२ फेब्रुवारी.२०२१ सोबतचे विवरणपत्र)
बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना-क्षेत्रांतर्गत कार्यक्रमासाठी जिल्हानिहाय वार्षिक लक्षांक
(रु. हजारात)

मागणी क्र - टी ९			
२२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागासवर्ग व			
७९६, जनजाती क्षेत्र उपयोजना			
३१-जिल्हा योजना			
Sub Scheme : TD०३०००२ Various agricultural development programme.Plan (बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना क्षेत्रांतर्गत)			
अ.क्र.	बाब	जिल्हा	रक्कम
१	३३	जळगाव	५४९४
२	३१	अहमदनगर	१६७५०
३	३१	अमरावती	२०१००
४	३१	चंद्रपूर	३६८५०
५	३१	धुळे	२७०८४.७५
६	३१	गडचिरोली	६७०००
७	३१	गोंदिया	१५८१२
८	३१	नागपूर	५०२५
९	३१	नांदेड	५३६००
१०	३१	नंदुरबार	१२४१७५.७९
११	३१	नाशिक	५३६००
१२	३१	पालघर	४६९००
१३	३१	पुणे	१००५०
१४	३१	रायगड	१६७५
१५	३१	ठाणे	१००५०
१६	३१	यवतमाळ	२०३१७.७५
एकूण			५१४४८४.२९